

Všichni dobří rodáci (1968)

I. Filmografie

Námět, scénář a režie: Vojtěch Jasný. **Dramaturgie:** Václav Nývlt. **Kamera:** Jaroslav Kučera. **Hudba:** Svatopluk Havelka. **Texty písní:** Pavel Kopta. **Architekt:** Karel Lier. **Výtvarník a návrhy kostýmů:** Ester Krumbachová. **Výprava:** Jiří Rulík, Ivo Černý, Miloš Osvald. **Střih:** Miroslav Hájek. **Hrají:** Vlastimil Brodský (Očenáš), Radoslav Brzobohatý (František), Vladimír Menšík (Jořka Pyřk), Waldemar Matuška (Zášínek), Drahomíra Hofmanová (Veselá vdova), Pavel Pavlovský (Bertin), Václav Babka (Franta Lampa), Josef Hlinomaz (Frajz), Karel Augusta (Józa Trňa), Ilja Prachař (Plécmra), Václav Lohniský (Zejevla), Jiří Tomek (Máčala), Věra Galatíková (Marie, Františkova žena), Helena Růžičková (hospodská Mařka Pačena), obyvatelé obce Bystré u Poličky, ad. **Vypravěč:** Martin Růžek.

Produkce: Filmové studio Barrandov, TS Bohumil Šmída – Ladislav Fikar. **Vedoucí výroby:** Jaroslav Jílovec. **Rozpočet:** 8,5 mil. **Natáčení a lokace:** 5. 1 – 4. 8. 1968, Bystré u Poličky a okolí (Sulkovec ad.). **Distribuce:** Ústřední půjčovna filmů. **Formát:** 35 mm, bar, 114 min. **Premiéra:** 4. 7. 1969, zákaz distribuce: říjen 1969, obnovená premiéra: leden 1990. **Premiéra digitálně restaurované kopie:** 29. 6. 2013 MFF Karlovy Vary. **Návštěvnost:** 1.205.568 (do 1995).¹

Festivally a ceny: 1969: Cena české filmové kritiky za rok 1968. 1969 II. Finále Plzeň: Cena Finále 100 000 Kč Vojtěchu Jasnému za scénář a režii, Jaroslavu Kučerovi za kameru (ex aequo Juraji Jakubiskovi za film *Zbehovia a pútníci*). 1969 XXII. MFF Cannes: Cena za režii Vojtěchu Jasnému (ex aequo Glauberu Rochovi za brazilský film *Antoniô das mortes*) a Cena Nejvyšší technické komise Jaroslavu Kučerovi za kameru. 1969 VII. FFM Trutnov: Malé zlaté slunce Vladimíru Menšíkovi. 1969: Výroční cena Karel 69 časopisu *Kino* za nejlepší herecký výkon Vladimíru Menšíkovi. 1969: Trilobit 1968 za herecký výkon Vladimíru Menšíkovi. 1969: Trilobit 1968 za režii Vojtěchu Jasnému. 1991 XXII. mezinárodní týden Verona: Čestná cena. 1998: 3. místo v anketě filmových kritiků o nejlepší československý hraný film století.

II. Bibliografie s abstrakty (chronologické řazení)

Kapek, Ladislav: *Třináct jarních známostí aneb Na Barrandově točí režiséri Evald Schorm, Vojtěch Jasný a Jindřich Polák. Kino, 23, č. 10, 16. 5. 1968, s. 8–9.*

Článek referuje o několika projektech. Část „Všichni dobří rodáci“ tvoří citace rozhovoru s Vojtěchem Jasným při natáčení, kde popisuje vznik filmu: materiál sbíral dlouhou dobu – od roku 1946, scénář napsal mezi lety 1966 a 1967, postavy jsou založeny jak na skutečnosti, tak na fantazii, exteriéry se budou natáčet na Vysočině, konkrétně v Bystrém a v okolí, hlavní role vytvoří Radoslav Brzobohatý, Vladimír Menšík a Vlastimil Brodský, příběh bude o střetávání světů rodáků, ale i světa zvířat a přírody se světem lidským, obrovskou roli bude hrát kamera Jaroslava Kučery. Na závěr říká: „*Všichni dobří rodáci jsou filmem mého srdce, jsou i mým návratem ke kořenům. Já v Rodácích dělám to, co mně bylo souzeno, co začal můj otec, matka a moji sousedé. A dělám to rád*“ (s. 9).

¹ Václav Březina: Lexikon českého filmu. Praha: Cinema, 1996, s. 466. Srov. Jiří Havelka: Čs. filmové hospodářství 1966-1970, s. 296, kde se uvádí návštěvnost do r. 1970: 914.600 v českých zemích plus 33.600 na Slovensku. Po r. 1990 návštěvnost činí 257.368 diváků.

První ohlasy na uvedení filmu „Všichni dobří rodáci“. *Filmové informace*, 20, č. 20, 21. 5. 1969, s 11.

Zpráva o ohlasech v mezinárodním tisku po uvedení filmu na MFF Cannes. Ohlasy byly velmi příznivé. Článek cituje několik francouzských a italských listů: *Nice-Martin*: Film patří mezi velké filmy festivalu. Vše je v něm zpracováno s uměleckou péčí. *Aurore*: České filmy, které se objevují na festivalu, připomínají filmy Formana, Němce a dalších, které jsme již viděli. *France-Soir*: Film zazářil na festivalu. Je to dílo objevené pro zahraniční diváky. *Le Mond*: Příběh ve filmu je vyprávěn formou balady. Ve filmu vystupují stateční hrdinové. Ve filmu je též ukázána Jasného dojemná láska k přírodě. *Il Messagero*: Jasný ve filmu sleduje historii s rozvážnou klidností. *Corriere della Sera*: Film je příliš barevnou freskou.

Kliment, Jan: Všichni rodáci jedna rodina? *Tribuna*, 1, č. 20, 28. 5. 1969, s. 14.

Autor recenze v duchu nastupující normalizační politiky staví na ideologické kritice: film sice označuje za „láskyplnou kroniku moravské vesnice“, ale vytýká mu „falešnou idealizaci, která nutně vede na scestí. [...] V novém Jasného filmu to všechno vypadá tak, jako by před osvobozením roku 1945 byla vesnice ‚jedna rodina‘. [...] Jako by třídní boj na vesnici vlastně rozdmýchali teprve po roce 1948 komunisté. [...] Je to pravděpodobně neúmyslné, ale onen zlom z idylické a harmonické lidské pohody do revolučního sváru vyznívá v objektivní nepravdu.“

Svoboda, Svatoslav (1969): Kinokritika. Všichni dobří rodáci. *Kino*, 24, č. 13, 26. 6. 1969, s. 4.

Autor recenze připomíná, že námět i název zmínil Vojtěch Jasný při novinových rozhovorech již před deseti lety, v době dokončení *Touhy*. Výsledek oceňuje jako „kroniku, právě tak jako báseň. Komedii s tragických přízvukem a naopak tragédii s komickým. Ale za tím vším je stále ten vědoucí, moudrý pohled kronikářův. Úsměv i trochu lítosti a okouzlení – ale především: poezie! Protože Jasný je bytostný lyrik – s hlavou jako by stále obrácenou k hvězdám.“ Autor dále uvádí, že Jasný na konci 50. let, v době Laterny magiky a polyekranu, zamýšlel využití možností „širokých pláten“ a že ku prospěchu filmu, že zůstalo nakonec u klasického formátu. V té souvislosti poukazuje na klíčovou funkci kamery a barev, respektive na klíčové spolupracovníky Jaroslava Kučeru a Ester Krumbachovou. V závěru zmiňuje mezinárodní úspěch filmu a vyjadřuje přesvědčení, že jeho význam „se nebude měřit jen počty spjatými s dnem, nýbrž že i přes prohršky proti stylu, jichž není právě málo, bude mít platnost mnohem a mnohem trvalejší!“

Goldscheider, F.: Karel 69 do rukou Menšíkových. *Kino*, 24, č. 15, 24. 7. 1969, s. 10–11.

Na deštivém Filmovém festivalu pracujících (podle očekávání) cenu diváků vyhráli *Všichni dobří rodáci*. Výroční cenu KINA (známého Karla) získal Vladimír Menšík, za ztvárnění role Pyřka – *Všichni dobří rodáci*.

jh (2015): Dobrý rodák Vojtěch Jasný slaví devadesátiny. Gratuluje i ČT. *ČT24*, 30. 11. 2015.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1628132-dobry-rodak-vojtech-jasny-slavi-devadesatiny-gratuluje-i-ct> [cit. 15. 3. 2019]

Portrét režiséra u příležitosti jeho významného životního výročí doplněný informací o „speciálním programu“ České televize, v jehož rámci se odvysílá režisérská verze dokumentu

Proč Havel?, pořad *Návrat do neobyčejných let* a *Všichni dobří rodáci*, kteří jsou připomenuti jako „vrchol jeho tvorby“ a tzv. trezorový film zakázaný komunistickým režimem.

III. Závěr

Film byl dobovým tiskem sledován se značnou pozorností již od fáze přípravy a natáčení až po mimořádný divácký ohlas (opakované zmínky o dlouhých frontách na lístky) a festivalová ocenění. Kritika vesměs zahrnuje film chválou jako dílo "zpívající žalm o osudech této země",² které vyniká básnivými hodnotami, vřelostí pohledu a v dílčích složkách kongeniální kamerou, barevnou koncepcí a hereckými výkony (zejména životní kreací Vladimíra Menšíka); ojedinělé výhrady směřovaly k drobným kompozičním, rytmickým a stylovým nesrovnalostem a k hereckému projevu Waldemara Matušky. Zvláštním případem byla polemika v brněnské *Rovnosti* vyvolaná textem Pavla Švandy, který podrobil film zevrubné kritice pro jeho žánrovitou povrchnost a komerční líbivost.³ V normalizačním tisku typu politického týdeníku *Tribuna* se objevily výhrady ideologického charakteru, jež film vinily z „falešné idealizace, která nutně vede na scestí.“⁴ Za normalizace byl film zakázán a dále se o něm v domácím oficiálním tisku nepsalo. Obnovená premiéra r. 1990 přinesla novou vlnu uznalých kritik, například Jan Lukeš v *Záběru* označil film za "opus magnum"⁵ československé kinematografie. V polistopadové reflexi se také často připomíná, že šlo o tzv. trezorový film.

IV. Použité zdroje

Literatura:

Čechová, Briana (ed.): *Všichni dobří rodáci*. Praha: Národní filmový archiv, 2013.

Český hraný film IV. 1961-1970. Praha: Národní filmový archiv, 2004.

Havelka, Jiří: *Čs. filmové hospodářství 1966-70*. Praha. Československý filmový ústav, 1976.

Databáze:

Anopress – Monitoring on line <http://ezdroje.muni.cz/prehled/zdroj.php?lang=cs&id=198>

Národní filmový archiv – Filmový přehled <http://www.filmovyprehled.cz/cs/databaze>

Národní filmový archiv – Digitální knihovna <http://nfa.cz/cz/knihovna/digitalni-knihovna/>

Prameny – archivy a fondy:

Archiv Vojtěcha Jasného, Masarykova univerzita – Ústav filmu a audiovizuální kultury, Brno
Barrandov Studio archiv, Praha, sb. Scénáře a produkční dokumenty

Národní filmový archiv, Praha, f. Ústřední ředitelství Československého filmu

Další navštívené instituce:

Moravská zemská knihovna, Brno

² Fuchs, Aleš: *Člověk není věčný. Divadelní noviny*, XII, 1969, č. 21/22 (2. 7.), s. 7.

³ (šv): Od pátku v kinech. *Rovnost*, 84, 1969, č. 161 (11. 7.), s. 5.

⁴ Kliment, Jan: Všichni rodáci jedna rodina? *Tribuna*, 1, 1969, č. 20 (28. 5.), s. 14.

⁵ Lukeš, Jan: Všichni dobří rodáci. *Záběr*, XXIII, 1990, č. 2 (25. 1.), s. 6.